

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2026-118

3.2.2026

If Skadeforsikring NUF

Bilansvar

Kjøring i alkoholpåvirket tilstand – årsakssammenheng – særlege grunnar – 100 % avkortning – bal. § 7 fjerde ledd.

Skadelidte var under påvirkning av alkohol, da hun kjørte av veien. I bilen satt to passasjerer. På ulykkestidspunktet var det mørkt, regn og dårlig sikt. Foretaket avkortet erstatningen med 100 % under henvisning til at skadelidte hadde over 0,5 i promille på ulykkestidspunktet. Saken reiste spørsmål om det var grunnlag for bortfall av retten til erstatning som følge av alkoholpåvirkningen. Nemnda fant det sannsynliggjort at skadelidte hadde en promille på godt over 0,5 på skadetidspunktet. Nemnda bemerket at skadelidte har bevisbyrden for at det ikke er årsakssammenheng mellom alkoholpåvirkningen og det forhold at ulykken inntraff. Nemnda kunne ikke se at forsikrede hadde sannsynliggjort at det ikke var slik årsakssammenheng, og skadelidte hadde da ikke krav på erstatning med mindre det forelå «særlege grunnar». Slike grunner forelå ikke. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Skadelidte kjørte 4.11.23 ut av veien og traff et tre, under kjøretur med to venner om kvelden.

I politidokumentenes beskrivelse av hendelsesforløpet, datert 6.11.23, fremgår at bilen i en høyresving kjørte rett frem, kom over i motgående kjørebane og så ut i grøft, der den traff et tre

Videre fremgår det at fartsgrensen på stedet var 80 km/t, samt at det var våt og bar vei, dårlig sikt, nedbør og mørkt uten belysning. Skadelidte brukte bilbelte, og det var vedlagt «[b]ilde av speedometeret til bilen som er stanset på ca. 90 km/t».

Skadelidte og de to passasjerene ble kjørt til sykehus, og ble derfor ikke avhørt på stedet.

Foretaket mottok skademelding 9.11.23, utfylt av skadelidtes mor, som opplyste:

Kjørte av veien, inn i bygning, autovern/gjerde eller lignende [...] Det var mørkt og dårlig vær med mye regn. Årsaken til ulykken er uklar. Muligens vannplaning. 3 ungdommer som var med i bilen, og alle ble hardt skadet og husker lite.

I skademeldingen svarte moren nei på spørsmål om skadelidte var påvirket av alkohol eller andre rusmidler da hendelsen fant sted.

I samtale med foretaket 13.11.23 opplyste skadelidte at:

hun ikke husker alt, men at noe kom i veien, som gjorde at hun tok en brå venstresving i en høyresving. Hun havnet ut av veien, ned en skrent og ut på et jordet.

Jeg spør om det var et dyr, hun sier at det er mulig. Hun svarer at hun kjørte i 87 km/t, i en 80 sone.

Jeg spør om hun var påvirket av alkohol: hun svarer JA. (i skm er det krysset nei). Jeg spør hva hun hadde drukket: hun svarer, en flaske 20%, 50 cl over et par timer. Hun vet ikke sin egen promille.

Jeg spør hva som var grunnen til at de dro ut på kjøretur med promille (alle tre var påvirket). Hun svarer: det var noe krancling som gjorde at de i bilen ikke ville være på stedet de var, så de bestemte seg for å ta en liten kjøretur. Noe hun innrømmer var veldig dumt. [...]

Foretaket innhentet politidokumenter 14.11.23, og disse ble ifølge «OVERSENDELSE AV STRAFFESAKSDOKUMENTER» adressert til foretaket og oversendt samme dag. Saken var på dette tidspunkt ikke ferdig etterforsket.

Politiet foretok telefonavhør av passasjerene 16.11.23. Passasjer A husket ikke mye av dagen og bakgrunnen for at de satt i bilen. A husket ikke om skadelidte drakk alkohol, men opplyste at skadelidte til vanlig kjører pent, og nylig hadde fått førerkort.

Passasjer B husket heller ikke mye fra kvelden og kjøreturen, og opplyste at det ikke var noe spesielt formål med kjøreturen. B kunne ikke huske at skadelidte hadde drukket noe alkohol. B så ikke at skadelidte drakk alkohol. Skadelidte virket normal. B opplyste videre at han i etterkant hadde funnet ut at skadelidte hadde drukket litt alkohol, men dette kunne være rykter. B hadde ikke spurt skadelidte om dette selv. B opplyste videre at han hadde hørt av de andre i bilen at årsaken til ulykken var at skadelidte hadde forsøkt å unngå noe i veien.

Skadelidte opplyste i klage av 23.1.25 at:

Påtalemyndigheten v/ politifullmektig [...] traff den 17. november 2023 beslutning om beslag i blodprøver tatt av [...] på sykehuset, jf. dok. 03,02.

Blodprøveresultatet ble skrevet ut og oversendt til politiet den 20. november 2023, jf. dok. 09,02.

[...]

Dagen etter at [skadelidte] hadde signert erklæringen om fritak fra taushetsplikt, sendte politiet anmodning om sakkyndig uttalelse til [...] med tanke på alkoholpåvirkning, jf. dok. 01,02. Den sakkyndige rapporten ble ferdigstilt den 28. november 2023, med følgende konklusjon (dok. 09,03);

«En etanolkonsentrasjon på 42 millimol per liter i plasma tilsvarer anslagsvis 1,6 promille i fullblod. Det foreliggende analyseresultat i plasmaprøven kan indikere alkoholpåvirkning ved kjøretidspunktet, men det kan ikke brukes som bevis i strafferettslig sammenheng, hverken med tanke på om det faktisk forelå alkoholpåvirkning, eller hvor omfattende denne påvirkningen eventuelt var. Mandatets spørsmål kan altså ikke besvares ut fra det foreliggende analyseresultat.»

Som begrunnelse for konklusjonen ble det vist til at den aktuelle prøven, basert på en enzymatisk ADH-basert metode, er beheftet med flere typer usikkerhet, og at prøven ikke kan anvendes som bevis for alkoholpåvirkning, eller for grad av alkoholpåvirkning. Det er bl.a. vist til at det er «rapportert at falskt positive etanolmålinger kan forekomme ved bruk av denne metoden, altså at det ikke var etanol i prøven ved bruk av spesifikk metodikk».

Det ble hverken oversendt fullstendige blodprøveresultater eller fullstendig rapport fra sakkyndig om alkoholpåvirkningen.

Skadelidte ble avhørt via telefon 20.11.23:

Siktete husker ikke altfor mye, men det var noe som kom ut i veien. Dette gjorde at siktete forsøkte å svinge unna. [...] Siktete vet ikke hva som kom ut i veien, for det vet hun ikke. Det var vel et dyr som kom fra høyre side av veien. Det gjorde at siktete forsøkte å svinge unna det.

Beskriv vær og føre da siktete kjørte ved der ulykken inntraff? Været var regn og det var mørkt. Det hadde vært fint grep, men det var glatt da hun kjørte i grøfta. I det hun svingte unna, så føltes det glatt, enten fordi hun var i grøfta, eller fordi det var glatt på veien. Det føltes ut som det var glatt.

Siktete har ikke peiling på hvor langt foran dette dyret var da det gikk ut i veien. Siktete kan ikke si størrelsen på dyret som kom foran, men det var ikke så stort som en elg. [...]

Det var god stemning i bilen. Det var musikk i bilen og siktete snakket med de andre. [...] Det var ikke noe spesielt ved de to i bilen, som tok oppmerksomheten fra siktete når hun kjørte.

Hvor fort kjørte siktede da hun kjørte av veien? Siktede har hørt at speedometeret sto på 90 km/t, men hun så på hastigheten litt før, og den var ca. 80 km/t.

Hvordan følte siktede seg da hun kjørte bil denne kvelden? Siktede følte seg fin. Hun følte seg opplagt.

Hvor skulle de kjøre hen? Det var like i nærheten av der de kræsja, så er det et utsiktspunkt. Siktede og de i bilen kunne tenke seg en tur vekk fra [...]. [...] De skulle bare være der og snakke. De skulle vel bare sitte i bilen og prate. [...]

[...] Siktede ønsker ikke svare på om hun hadde drukket noe forut for kjøringen denne dagen. [...] Siktede tenker at det var det som kom foran bilen som var problemet og at hun ikke kunne gjort så mye annet.

Siktete fikk førerkort i starten av juli. Hun følte seg komfortabel og har en forsiktig og ansvarlig kjøreatferd til vanlig.

Siktete presiserer at det nok var en refleks at hun svingte vekk fra det som dukket opp foran bilen. Det kan ha vært en fugl. Det er folk som ser på fugler ved dette utsiktspunktet som var i nærheten. [...]

I egenerklæring til foretaket 22.11.23 opplyste skadelidte følgende om hendelsen:

Det regna kjempe mye og var mørkt, så var det noe som brått kom ut i veien som gjorde at jeg mista kontrollen

mulig det var et dyr

kan også ha vært vannplaning

Om skaden opplyste skadelidte at hun hadde fått brudd i bekkenet og ribbeina, samt at hun hadde smerter i kragebein, bein og armer. Videre at røntgen/MR hadde vist brudd i ryggen, og at hun hadde en nummen følelse i underlivet.

Skadelidte trakk 24.11.23 tilbake sitt samtykke ved erklæring om fritak fra taushetsplikt.

Foretaket opplyste i brev av 8.2.24 til skadelidte at det hadde mottatt opplysninger fra politiet som viste at skadelidte var påvirket tilsvarende en promille høyere enn 0,5 da ulykken inntraff, og at:

[...] I henhold til bilansvarsloven § 7. 4. ledd bokstav b faller erstatningen helt bort når føreren var påvirket av alkohol eller andre rusende eller døyyvende midler.

På bakgrunn av opplysningene vi har mottatt faller selskapets erstatningsansvar under bilensansvarsforsikring helt bort.

Det er gjort en intern vurdering av saken:

[...] de fremkomne opplysningene gir en klar sannsynlighetsovervekt for at bilfører var betydelig påvirket av alkohol under kjøringen og retten til erstatning under bilansvaret bortfaller derfor etter bal. § 7. [...]

Skadelidte vedtok 29.5.24 forelegg for brudd på vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3, og ble ilagt bot på kr 14 000 og tap av førerkort i seks måneder.

Skadelidte opplyste 3.3.25 bl.a.:

Etter ulykken hadde skjedd, var [hun] både redd og fortvilet. [...] Hun har siden barnealder ofte «tatt støytten» for andre, noe hun også gjorde i dette tilfellet. Slik [hun] husker det, var det flere som delte på halvlitersflasken med 20 %. Hun opplyser også at hun ikke drakk 20 % «rent», men blandet alkoholen med blandevann for at alkoholprosenten skulle bli lavere.

[...]

Dersom man i stedet legger til grunn at hun fra klokken 19:00 til 21:30 drakk 2 dl med 20 % ville hun ifølge våre beregninger hatt en ca. promille på 0,4 klokken 22:00. Etter vårt syn vil dette være en mer korrekt tilnærming til spørsmålet om hennes alkoholpåvirkning.

Skadelidte har i det vesentlige anført at medvirkningsbestemmelsen i bal. § 7 fjerde ledd bokstav b ikke får anvendelse. Det foreligger ikke tilstrekkelig årsakssammenheng mellom skadelidtes alkoholpåvirkning og ulykken. Hun bestrider ikke at hun var alkoholpåvirket på ulykkestidspunktet, men anfører at det må legges til grunn at promillen ikke har vært over 0,5. På tidspunktet telefonsamtalen med foretaket ble gjennomført, var skadelidte innlagt på sykehuset med alvorlige bruddskader og var påvirket av sterke smertestillende medikamenter, bl.a. morfin. Det ble ikke stilt oppfølgingsspørsmål til henne knyttet til hva slags type alkohol som ble drukket, over hvilken tidsperiode, hvem som drakk hva, eller om alkoholen ble blandet ut.

Det er standard rutine at politiet rekvirerer blodprøver på sykehuset dersom det er mistanke om ruspåvirket kjøring, jf. helsepersonelloven § 12, som sier at bl.a. leger og sykepleiere etter anmodning fra politiet «skal» ta blodprøve av personer som er mistenkt for ruspåvirket kjøring. Dette er ikke gjort i foreliggende sak, hvilket innebærer at påtalemyndigheten heller ikke kan beslaglegge blodprøveresultatet uten et samtykke fra skadelidte, jf. beslagsreglene i straffeprosessloven §§ 204, jf. § 119, og HR-2005-1657-A. Innhenting av blodprøven er med andre ord foretatt i strid med straffeprosesslovens bestemmelser om beslagsforbud, slik at denne ikke kan tillegges bevismessig vekt.

Dersom blodprøveresultatene mot formodning ikke kan avskjæres, anføres at dette uansett ikke vil være avgjørende, ettersom det ikke foreligger tilstrekkelige holdepunkter for å konstatere graden av alkoholpåvirkning under kjøringen basert på blodprøven. Det vises til den sakkyndige uttalelsen, som fastslår at det er stor risiko for feilmarginer dersom man foretar en omregning basert på blodprøven tatt på sykehuset. Det er ikke holdepunkter for å konstatere at skadelidte hadde en så høy promille som 1,6. Verken passasjerene eller politiet på stedet merket at skadelidte var alkoholpåvirket. Dette underbygges av at politiet ikke rekvirerte blodprøver av henne i tråd med standard rutine. Hun var på skadetidspunktet ung og uerfaren mht. alkoholtoleranse. Dersom hun hadde hatt en så høy alkoholpromille som foretaket har gitt anvisning på, har det formodningen mot seg at ingen av de som observerte henne før og etter ulykken merket dette.

I lys av skadelidtes tilstand på tidspunktet for telefonsamtalen med foretaket, kan hennes forklaring om alkoholinntak ikke legges ukritisk til grunn. En mer korrekt tilnærming må være å legge til grunn at hun delte på halvlitersflasken og drakk 2 dl med 20 % fra klokken 19:00 til 21:30, som medfører at skadelidte hadde en ca. promille på 0,4 klokken 22:00. Dette understøttes av at passasjerene ikke reagerte på at skadelidte var beruset. Bevistvilen knyttet til alkoholpåvirkningen må gå ut over foretaket. Samlet sett må det anses tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte var påvirket av alkohol under kjøringen, men at tvilen om promillenivå må komme henne til gode, slik at det må legges til grunn at hun hadde «lavpromille» da ulykken inntraff.

Uansett foreligger det ikke tilstrekkelig årsakssammenheng mellom skadelidtes alkoholpåvirkning og ulykken. Ulykken skyldtes at hun som en ren reflekshandling svingte unna et dyr som kom ut i veien, noe som bekreftes av passasjerenes forklaringer til politiet.

Subsidiært anføres at skadelidte uansett må ha krav på erstatning under ansvarsdekning, ettersom «særlige grunner» taler for dette, jf. bal. § 7 fjerde ledd. I rettspraksis er det uttalt at det primært er forhold i forbindelse med selve kjøringen som skal vektlegges, men det finnes også dommer hvor etterfølgende omstendigheter er vektlagt, sml. eksempelvis Rt-1978-321.

I vår sak er det ingen holdepunkter for at hennes kjøring må anses som risikofull. Hun overholdt fartsgrensen på stedet og ingen av passasjerene reagerte på kjøringen. Videre ble hun selv påført omfattende skader med bl.a. brudd i ryggen. Det vises også til at hun er ung og at skadene kan få alvorlige konsekvenser for hennes yrkesliv og livsutfoldelse for øvrig.

Skadelidte har også, i tråd med nyere praksis fra Finansklagenemnda, fremsatt krav om dekning av utgifter til advokat.

Foretaket har i det vesentlige anført at det er grunnlag for bortfall av erstatning, jf. bal. § 7, 4. ledd. Det er klar sannsynlighetsovervekt for at skadelidte var påvirket av alkohol da utforkjøringen skjedde, ut fra hennes egen forklaring som understøttes av prøveresultatet fra blodprøvetakingen. Når det gjelder opplysningen om at det skal ha vært flere som delte på halvlitersflasken, er det bevismessig vanskelig å legge vekt på denne, ettersom den kommer 1 ½ år etter at ulykken fant sted. Skadelidte forklarte seg annerledes i samtalen med foretaket ni dager etter ulykken. Det er mulig at dette bl.a. skyldtes at hun var påvirket av sterke smertestillende medikamenter, men skadelidte har heller ikke fortalt det senere, til tross for at hun måtte forstå at dette var en viktig opplysning. I bevisvurderingen må også legges vekt på at den opprinnelige forklaringen underbygges av blodprøveresultatet. Det må samlet legges til grunn at promillen var mer enn 1,5 % på skadetidspunktet.

Det må videre legges til grunn at det er årsakssammenheng mellom hennes alkoholpåvirkede tilstand og utforkjøringen, slik at det er grunnlag for bortfall etter bal. § 7, 4. ledd bokstav b. Bestemmelsen oppstiller en presumsjon om at det er årsakssammenheng mellom kjøring i alkoholpåvirket tilstand og den skaden som rammet skadelidte. Hun har bevisbyrden for at det ikke er årsakssammenheng. Av skademeldingen og hennes forklaringer fremkommer at hun anser årsaken som uklar, muligens kan det være snakk om vannplaning eller at noe kom ut i veien, eventuelt et dyr. Hverken vannplaning eller at hun mistet kontrollen fordi det kom noe ut i veien er bekreftet. Det er ikke tegn på at hun har foretatt en unnamanøver. De observasjoner politiet har gjort på stedet tilsier at hun ikke fikk med seg at hun kom til en sving og derfor kjørte rett frem. Slik foretaket ser det har ikke skadelidte sannsynliggjort at ulykken ville inntruffet selv om hun ikke hadde vært beruset.

Foretaket er uenig i at det foreligger «særlige grunner» som tilsier at hun likevel må ha erstatning. Som det bl.a. fremgår av FinKN-2024-218 er denne regelen en sikkerhetsventil og at praksis der det er tilkjent erstatning med avkortning etter «særlige grunner», utelukkende synes å gjelde for passasjerer og/eller etterlatte til fører som har kjørt i ruspåvirket tilstand, der disse ikke kan identifiseres fullt ut med fører. I vurderingen av om det foreligger «særlige grunner» er skadelidtes rolle i hendelsesforløpet et sentralt moment. Da skadelidte var fører av bilen, var hennes rolle i hendelsesforløpet helt sentral for ulykken. I tillegg var hun klar over at hun hadde drukket alkohol før hun kjørte. Som fører av bilen har man et særskilt ansvar.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet er om det er grunnlag for bortfall av retten til erstatning som følge av ruspåvirkning, jf. bal. § 7 fjerde ledd bokstav b. Videre om skadelidte har krav på dekning av utgifter til advokat.

Hovedregelen i bal. § 4 er at en skadelidt har krav på erstatning for den skade en motorvogn gjør. Et unntak fra dette finnes i bal. § 7 fjerde ledd bokstav b, som fastsetter at retten til erstatning faller bort dersom sjåføren var påvirket av alkohol/andre rusende eller døvende midler tilsvarende minst 0,5 promille, med mindre skaden ville skjedd uavhengig av påvirkningen.

Bestemmelsen er forankret i kriminal- og alkoholpolitiske overveielser, og formålet er å bidra til å motvirke slik atferd, jf. flertallet i Høyesteretts dom inntatt i Rt-1997-149 på s. 158.

Det er skadelidte som har bevisbyrden for at det ikke er årsakssammenheng mellom påvirkningen og det forhold at ulykken inntraff, jf. FinKN-2024-218, FKN-2009-240, AKN-2478 og AKN-2328.

Etter nemndas syn har foretaket sannsynliggjort at skadelidte hadde en promille godt over 0,5 på skadetidspunktet.

Forsikrede har anført at det ikke er årsakssammenheng mellom påvirkningen og ulykken. Det er bl.a. vist til at det var mørkt og vått på veien. I avgjørelse 2024-218 uttalte nemnda at «[d]et forhold at det er glatt og mørkt vil etter nemndas syn ikke være nok for å bevise at bilen ville ha begynt å skli uavhengig av førers påvirkning». Det samme må etter nemndas syn legges til grunn for utforkjøring. Fører skal tilpasse kjøringen etter forholdene. Det er videre vist til at et dyr skal ha kommet over veien, men slik saken er opplyst finner ikke nemnda at dette kan legges til grunn. Det vises blant annet til at det ikke er tilstrekkelige spor av dette i politidokumentene. Bilen skal ifølge bildene og beskrivelsen i politianmeldelsen ha kjørt rett frem i en sving. Det er ikke funnet spor i veibanen som viser at forsikrede utførte en unnamanøver.

Slik saken er fremstilt for nemnda er det altså tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte var påvirket av alkohol/andre rusende eller døvende midler tilsvarende minst 0,5 promille. Skadelidte har ikke sannsynliggjort at skaden ville skjedd uavhengig av påvirkningen, og det legges til grunn at det er årsakssammenheng mellom påvirkningen og ulykken.

Etter dette er hovedregelen at skadelidte ikke har rett til erstatning med mindre "særlege grunnar" tilsier det. Det følger av nemndspraksis at det primært skal legges vekt på formildende omstendigheter ved selve kjøringen ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, men også etterfølgende forhold kan ha betydning, se blant annet nemndas gjennomgang av rettskildene i avgjørelse 2024-218. Unntaket «særlege grunnar» er i praksis forstått som en sikkerhetsventil. At det er en høy terskel for anvendelse av sikkerhetsventilen, fremgår også av enkelte saker med relativt stor personskade, se f.eks. jf. AKN-2328, 2010-257, 2012-346, 2014-041, 2015-359 og 2018-534.

I aktuelle sak har skadelidte vist til hennes alder og at skadene kan få alvorlige konsekvenser for hennes yrkesliv og livsutfoldelse for øvrig, samt at «det [er] ingen holdepunkter for at hennes kjøring må anses som risikofull». Når det gjelder sistnevnte, bemerkes kort at kjøring i beruset tilstand i seg selv er å anse som risikofull kjøring. Hun har også kjørt over fartsgrensen, i vanskelige forhold, og kjørt rett frem i en sving. Når det gjelder konsekvensene av ulykken er det ikke fremlagt dokumentasjon som viser at skadelidte har blitt påført varige og betydelige skader, eller vil bli varig ufør som følge av ulykken. Praksis ovenfor viser uansett at dette ikke er tilstrekkelig for å anvende sikkerhetsventilen. Relativt ung alder er heller ikke av avgjørende betydning.

Nemnda finner etter dette at det ikke særlige grunner som tilsier et unntak fra den klare hovedregelen om bortfall av erstatning.

Etter dette har skadelidte heller ikke rett til dekning av sine advokatutgifter, jf. bl.a. 2024-218.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Barbro Paulen (bransjerepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).